

Шта је глобално развојно кашњење?

Кључне поруке

Израз глобално развојно кашњење (Global Developmental Delay) једноставно значи да мало дете значајно заостаје у постизању миљоказа у две или више области развоја.

Глобално развојно кашњење није дијагноза за цео живот, него је привремена ознака која омогућује детету и његовој породици приступ услугама подршке.

Почетак тог пута

Када вас нешто забрињава у вези са развојем вашег детета, желите да добијете одговоре. Желите да знате да ли постоји нешто што треба да вас забрињава и у чему је проблем. И што је још важније, желите да знате шта можете да учините да бисте помогли свом детету. Да бисте могли да добијете услуге за ваше дете и вашу породицу, прво треба да се успостави дијагноза глобалног развојног кашњења. Већ нам је познато да се у првих неколико година живота постављају темељи за све што следи, зато је важно у раној фази добити помоћ.

Дијагноза глобалног развојног кашњења вам то омогућује. (За више информација о интервенцији у раном детињству, кликните [овде](#))

Шта значи глобално развојно кашњење?

Како одрастају, бебе и деца обично науче кључне вештине, на пример да седе, пузе, ходају, брбљају, говоре и навикавају се да користе тоалет. Те вештине се називају *развојним миљоказима* и деца их стичу предвидим редоследом, обично у прилично предвидивом добу. Када неко дете не постигне неки од тих миљоказа у уобичајеном добу, за то дете се каже да *касни у развоју* у тој области.

Глобално развојно кашњење се идентификује код деце која значајно заостају у постизању миљоказа у најмање две области развоја.

‘Значајно заостају’ значи да најмање 6 месеци касније стичу одређене вештине у поређењу са другом децом истог узраста. За превремено рођену децу се старост ‘подешава’. То је старост коју би имала да су се родила након пуног порођајног периода.

Области развоја могу да се опишу на више начина, али све оне укључују:

Когнитивне вештине или вештине размишљања (решавање проблема, памћење)

Грубе моторичке вештине (извођење великих покрета тела попут седења, пузања, ходања, скакања)

Фине моторичке вештине (коришћење шака и прстију за подизање мањих предмета или играчака, држање оловке, закопчавање и повлачење патент затварача)

Комуникацију (говор и језичке вештине)

Друштвене и личне вештине (комуникацију са одраслима и другом децом; регулисање сопственог понашања)

Вештине за бригу о себи (јело, тоалет, облачење)

Не развија се свако дете истом брзином; ту има много варијација. Због тога се гледа на шаблон заостајања и да ли се оно примећује у две или више области. Заостајање у једној области није ‘глобално’ и ту може да се каже да је то једноставно кашњење у развоју.

Глобално развојно кашњење је дијагноза која представља 'привремену ознаку'.

Такође је важно разумети да глобално развојно кашњење није дијагноза за цео живот. То је само опис дететовог развоја у одређеном временском периоду, и користи се само када не може да се идентификује ниједан други разлог, на пример када је дете сувише мало за стандардизоване тестове. Та дијагноза је само привремена (place holder diagnosis), дакле привремени опис који нам говори да дете не постиже очекиване миљоказе.

Ако дете настави да заостаје у развоју како одраста, узрок заостајања ће постати јаснији и тада ће моћи да се постави специфичнија дијагноза.

Који су узроци GDD-а?

Најчешћи узроци GDD-а су проблеми у генима или хромозомима детета, на пример Даунов синдром или фрагилни X синдром.

У неким случајевима узрок GDD-а може да буде проблем у структури или развоју мозга или кичмене мождине.

Други узроци могу да укључују:

- трауму због превременог рођења

- (пре пуног порођајног периода)

- инфекције (на пример, менингитис или енцефалитис)

- метаболичке болести, на пример неактивну или слабо активну штитну жлезду (хипотиреозу)

- изложеност токсичним (отровним) супстанцама, на пример алкохолу у трудноћи, повреде мозга услед несереће или дављења.

Код неке деце се узрок GDD-а никада не идентификује.

Зашто се користи термин глобално развојно кашњење?

Идентификовање глобалног развојног кашњења код детета је од помоћи за приступ услугама и подршци у раном детињству, као и помоћи од NDIS-a.

Јасно је наведено да деца млађа од 7 година имају право на помоћ од NDIS-a, чак и ако код њих није постављена дијагноза. За више информација, посетите веб-сајт NDIS-a: <https://www.ndis.gov.au/understanding/families-and-carers/early-childhood-approach#help-for-children-younger-than-7>

Зашто се говори о “кашњењу”?

Реч “кашњење” може да збуњује. Кашњење наговештава да ће дете стићи своје вршњаке и да више неће бити заостало. Међутим, већина деце код којих је идентификовано глобално развојно кашњење ће целог живота имати тешкоће са учењем. Када потребе те деце у области учења, као и у другим областима постану јасније, код њих ће се вероватно поставити дијагноза одређеног инвалидитета или више врста инвалидитета. То ће омогућити да услуге које примају буду усмерене на специфичне области и да им боље помогну.

Када вам кажу да ваше дете има глобално развојно кашњење, то је почетак пута на коме ћете добити помоћ за ваше дете и вашу породицу. Најважније што треба да схватите је да помоћ постоји!

Ресурси за родитеље

Royal Children's Hospital (2009). *Developmental delay (Развојно кашњење): An information guide for parents (Информативни водич за родитеље)*. Parkville, Victoria: The Royal Children's Hospital.

http://www.rch.org.au/uploadedFiles/Main/Content/cdr/Dev_Delay.pdf

Global developmental delay (Глобално развојно кашњење). Contact – for families with disabled children (UK) (Контакт – за породице које имају децу са инвалидитетом) (УК) <https://contact.org.uk/conditions/global-developmental-delay/>

Ресурси за стручњаке

American Psychiatric Association (Америчко удружење психијатара) (2022). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (Дијагностички и статистички приручник за менталне поремећаје): DSM-5-TR* (пето издање, ревизија текста.). Издање Америчког удружења психијатара.

Division of Early Childhood (Одсек за рано детињство) (2009). *Developmental Delay as an Eligibility Category (Развојно кашњење као категорија за стицање права на помоћ)*. DEC Concept Paper (DEC резиме). Missoula, Montana: Division of Early Childhood, Council for Exceptional Children (Одсек за рано детињство, Савет за изузетну децу).

<http://dec.membershipsoftware.org/files/Position%20Statement%20and%20Papers/Delay%20Concept%20Paper.pdf>

McLean, M., Smith, B., McCormick, K., Schakel, J., & McEvoy, M. (1991). *Developmental delay (Развојно кашњење): Establishing parameters for a preschool category of exceptionality (Одређивање параметара за предшколску категорију изузетности)*. Position statement of the Division for Early Childhood, Council for Exceptional Children (Изјава о ставу Одсека за рано детињство, Савета за изузетну децу). Washington, DC: Council for Exceptional Children (Савет за изузетну децу).

National Disability Insurance Scheme Act 2013 (Закон о националном програму осигурања особа са инвалидитетом из 2013.). Бр. 20, 2013. допуњено издање. Канбера, Територија главног града Аустралије (Canberra, ACT): Комонвелт Аустралија (Commonwealth of Australia).

Royal Australasian College of Physicians Paediatric & Child Health Division (Аустралијско-азијско удружење педијатара и одсек за здравље деце) (2013). *Изјава о ставу: Early Intervention for Children with Developmental Disabilities (Рана интервенција за децу са сметњама у развоју)*. Сиднеј, Нови Јужни Велс (Sydney, NSW): Аустралијско-азијско удружење лекара (Royal Australasian College of Physicians).